

JULKAISTU NUMEROSSA 3-4/2017

EX TEMPORE

Lääkehuollon häiriötilanteet mittaavat yhteistyön toimivuuden

Minna Takaloeskola

Lääkehuolto on monen toimijan yhteispeliä. Hyvin toimiessaan se palvelee lääkkeiden käyttäjiä loistavasti. Ketju on kuitenkin vain niin vahva kuin sen heikoin lenkki. Yhden kohdan murtuessa vaaditaan muilta suurta venymistä.

Syyskuun alussa lääketukku Oriolan toiminnanohjausjärjestelmän päivitys aiheutti ongelmia, jotka vaikuttivat lääkejakeluketjun toimivuuteen poikkeuksellisesti. Lääkkeet eivät lähteneetkään normaalisti tukusta apteekkeihin ja muille asiakkaille, ja kaikki lääkkeiden käyttäjät eivät saaneet lääkkeitään totuttuun tapaan. Toimituksissa oli viiveitä ja puutteita, ja joitain lääkettä jouduttiin odottamaan useitakin päiviä.

Fimean ylijohhtajan **Sinikka Rajaniemen** mielestä Suomen lääkehuollon toimivuutta tulee arvioida tapahtuneen valossa nyt huolellisesti.

– Lääkehuolto on hyvin merkittävä osa sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Meidän pitää tarkasti miettiä, miten voimme pienentää järjestelmän riskejä. Pohdinnassa tulee ottaa huomioon ennen kaikkea potilaan etu.

Lääkevalmisteiden saatavuusongelmat näkyvät kuluttajille harvoin

Rajaniemi muistuttaa, että lääkkeiden saatavuus Suomessa on ollut melko hyvällä tasolla.

– Suurimmassa osassa tilapäisiä saatavuusongelmia ja tuotantokatkoksia varsinainen ongelma ei näy kuluttajalle asti ollenkaan. Saatavuusongelmien merkitys potilaiden lääkehuoltoon ja lääkehoitojen jatkuvuuteen tuntuu kuitenkin kasvavan koko ajan.

Yleensä saatavuushäiriöt johtuvat tuotanto-ongelmista kuten raaka-aineiden tai muiden materiaalien saatavuusongelmista, tarkastuksissa havaituista puutteista tai laatu- ja tuotevirheistä. Saatavuushäiriö voi johtua myös lääkevalmistuksen pitkistä tuotanto- ja alihankintaketjuista, jolloin yhden kohdan pettäessä seurannaisvaikutukset kertaantuvat koko ketjussa. Taustalla on myös nykyinen toimintatapa, jossa varastoja ei ole, vaan tuotteet tehdään tilausten mukaan ”just in time” -periaatteella.

– Häiriötilanteet ovat usein maailmanlaajuisia ja niihin on vaikea kansallisesti vaikuttaa, lääkealan toimijoiden valvontaprosessin johtaja **Eija Pelkonen** muistuttaa.

Nykyinen järjestelmä on kustannustehokas mutta haavoittuva

Lähes kaikki Suomen lääkkeet kulkevat kahden tukun kautta. Lääketehtaat ja maahantuojaat tekevät sopimuksen vain yhden tukun kanssa.

– Järjestelmän muuttaminen voisi pienentää haavoittuvuutta, mutta toisaalta voisi aiheuttaa paineita nostaa lääkkeiden hintoja. Muutoksia täytyy punnita eri näkökulmista, toteaa Rajaniemi. Lääkkeiden saatavuutta varmistetaan muun muassa velvoitevarastoinnin avulla. Velvoitevarastointi

koskee lääketehtaita ja lääkkeiden maahantuoja ja sairaala-apteekkeja. Apteekkeja velvoitevarastointi ei koske, mutta lääkelaki edellyttää apteekkia pitämään varastossaan oman asiakaskuntansa tarvetta vastaavaa määrää lääkkeitä.

Rajaniemi kehuu Suomen velvoitevarastointikäytäntöä.

– Se antaa pelivaran erityistoimenpiteille, kuten hoitokäytäntöjen muutokselle tuotteen loppuessa. Monilla EU-jäsenmailla ei ole saatavuusongelmiin mitään työkalua ja ne ovatkin olleet erittäin kiinnostuneita Suomen velvoitevarastointijärjestelmän toiminnasta.

Ongelmatilanteissa koko lääkehuoltoketju on yhteisvastuullinen

Fimea valmistelee parhaillaan ministeriölle selvitystä, jossa lääkejakeluketjun toimintavarmuutta tarkastellaan eri näkökulmista. Selvityksen valmistelua vetävän Pelkosen mukaan tavoitteena on koota toimenpide-ehdotuksia siitä, miten lääkejakelun ongelmiin voidaan varautua tulevaisuudessa nykyistä paremmin.

– Keskusteluissa on noussut esiin muun muassa velvoitevarastointilain uudistustarpeita ja eri jakelukanavamallien hyviä ja huonoja puolia. Erilaisia kriisiskenaarioita tulisi kartoittaa ja niille pitäisi laatia toimenpide- ja viestintäsuunnitelmat. Myös kriisitilanteiden harjoittelua yhdessä eri toimijoiden kanssa tulisi lisätä.

Pelkonen muistuttaa, että jokaisella ketjun toimijalla on vastuu lääkehuollon toimivuudesta ja varautumisesta.

– Vastuuta ei voi vierittää ketjussa edelliselle tai seuraavalle. Nyt jokaisen ketjun osan, niin viranomaisten, jakelijoiden kuin apteekkienkin, on syytä tarkastella omaa toimintaansa.

– Lääkehuolto Suomessa on terveydenalan ammattilaisten käsissä juuri siksi, että he pystyvät hahmottamaan kokonaisuuksia, tarvittavia toimenpiteitä ja vaihtoehtoisia ratkaisuja mahdollisiin ongelmiin, Pelkonen painottaa.

– He osaavat myös tarvittaessa venyä potilaan eduksi.

Lue lisää

Fimean toiminta lääkkeiden saatavuuden turvaamiseksi

(http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2017/3-4_2017/laakkeiden-saatavuus-ja-laakevaarennokset/fimean-toiminta-laakkeiden-saatavuuden-turvaamiseksi)

Minna Takaloeskola

VTM
Viestintäjohtaja, Fimea

LISÄÄ AIHEESTA

Fimean toiminta lääkkeiden saatavuuden turvaamiseksi

(http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2017/3-4_2017/laakkeiden-saatavuus-ja-laakevaarennokset/fimean-toiminta-laakkeiden-saatavuuden-turvaamiseksi)

Fimea varmistaa lääkkeiden saatavuutta

(http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2017/3-4_2017/palstat/fimea-varmistaa-laakkeiden-saatavuutta)

Lääkkeen tuotantoketju vilisee eri toimijoita

(http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2017/3-4_2017/laakkeiden-saatavuus-ja-laakevaarennokset/laakkeen-tuotantoketju-vilisee-eri-toimijoita)

Lääkejakelun historiaa - lääkkeitä kansalle apteekista

(http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2017/3-4_2017/palstat/laakejakelun-historiaa-laakkeita-kansalle-apteekista)

//]]>